

VIÐMERKINGAR

Barsilstíðin er rætturin hjá barninum og ikki eitt stríð um javnrættindi

Lillian Bjarnadóttir Poulsen
Heilsufrøðingur

Ólavur Ellef-sen, formaður í Javnstøðu-n e v n d i n i var frammi í fjølmiðlun-um her fyri og segði at: “Lógin um barsilsskipan er snøgt sagt ótíð-arhóskandi, hon ger mismun á kynunum, og børnini eru fyri van-býti”. Formaðurin í javnstøðu-nevdini heldur, at verður barns-burðarfarloyvið býtt javnt ímillum kynini, fara øll at vinna.

Hann vísti víðari á fyrimunir, sum at barnið og pápin fáa tætt-ari samband, og pápin kann ikki setast til viks um foreldrini fara hvør til sítt. Og mammurnar verða ikki settar til viks á arbeidsmark-naðinum. Og fyrimunir hjá barn-inum er ein lógarfestur rættur til

bæði foreldur.

Sundhedsstyrelsen og WHO mæla til, at øll børn fáa bara bróst/móðurmjólk teir fyrstu 6 mánaðir-nar eftir føðing.

Tv.s., at barnið fær onki annað enn móðurmjólk, til tað byrjar at eta annan mat enn mjólk. Hetta er, tá barnið er umleið 6 mánaðir, alt eftir menning og trivnaði hjá barninum og um tað er klárt til, at fáa annað enn mjólk. Móðurmjólk-in inniheldur júst tey føðsluevnini, ið litla barnið hevur brúk fyri, bæði teir fyrstu dagarnar eftir føðing og víðari fram. Mjólkkin broytist, alt eftir tørvinum hjá barninum, og flestu børn trívast væl, bert við at fáa bróst teir fyrstu 6 mánaðirnar (eksklusiv bróstageving). Somuleiðis verjir móðurmjólkkin barnið móti ymisk-um ígerðarsjúkum (infektiónum), umframt at verja tað móti ovurvið-kvæmi.

Tað er mamman, sum ber barnið í búkinum teir fyrstu 9 mánaðirnar, og tað er hon sum føðir barnið.

Oxytocin er eitt hormon, sum eisini verður kalla “tilknytningshormonet” ella kærleikshormoni. Hetta tí, at tað verður útløyst við m.a. at fáa klemm sum varðar meira enn 30 sekundir (galdandi fyri kvinnuna). Hormonið ger, at lívmóðurin trekkir seg saman og er soleiðis ein tíðandi partur í eini føðing. Oxytocin er eisini essentielt fyri, at tað litla barnið yvirlivur eftir føðingina tí tað er tað, sum hevur ábyrdina fyri, at mjólkkin rennur út bróstinum. Tá kvinnan hevur føtt sítt litla barn, er hon full í hormoninum oxytocin, sum natúrliga ávirkar hana til at taka barnið til sín, og elska og verja tað frá fyrstu løtu. Tá mamman síðani gevur bróst verður oxytocin regluliga útløyst, sum eisini er viðvirkandi til, at mamman áhaldandi er á sama støði kensuliga í mun til barnið, sum beint eftir føðing. (Støðan er sjálv-andi øðrvísi um mamman fær barns-burðartunglyndi).

Granskarar hava eisini nýliga, fyri fyrstu fer ávíst, at barnsburður hevur við sær varðandi broytingar

í heilanum hjá kvinnuni. Broyt-ingarnar kunnu siggjast í teimum økjum í heilanum, sum hava ábyrgd fyri sosialari og kensluligari uppliving og fyri evnunum hjá kvinnuni til at seta seg inní hugs-anir og upplivingar hjá øðrum. Granskarar halda, at hesar fysisku broytingarnar í heilanum, eru við til at gera kvinnurnar til betri mammur. Serliga tá hugsa verður um teirra evnir til at verja og til sínámillum ávirkan við barnið. Tær blíva við hesum eisini dugnaligari til at avlesa barnsins kensluliga og fysiska tørv.

Tað er ómetaliga gott fyri familj-una, at øll kunnu verða heima og saman beint eftir føðing. Tað vil siga at pápin hevur rætt til bar-silsfarloyvi í nakrar vikur saman við mammuni beint eftir føðing. Tann besta gávan pápin kann geva sínum barni er at elska mammuna verður mangan sagt. Eg vil staðiliga frámæla at lóggeva fyri hvussu brasilstíðin verður býtt millum foreldrini. Í nógvum fòrum hevur

mamman HUG til at verða heima saman við sínum barnið, meðan pápin IKKI hevur hug. Vit kunnu og mugu ikki lóggeva ímóti tí, sum hjá so nógvum familjum er tað mest natúrliga í verðini. Og vit kunnu ikki lóggeva kvinnunum út á arbeidsmarknaðin. Tá hetta er sagt, so er sjálvandi meira barsilstíð til pápan kærkomin, tað skal bara ikki við lóg takast av barsilstíðini hjá mammuni.

Barsilstíðin er rætturin hjá barninum og IKKI ein spurningur um javnrættindi hjá kvinnum og monnum! Samfelagið eigur at hava tað álit á foreldrum, at tey, í allarflestu fòrum, sjálvi duga at finna útav, hvør eigur at vera heima hjá barninum og nær. Tað eru tey sum vita, hvat er best í teirra egna fòri. Tað er barnið sum eigur at fáa tillutað sín rætt til barsilstíðina. Familjan skal eiga frælsið til at býta tíðina millum seg soleiðis, sum tað nú er best fyri barnið.

Hvørjum heimi livir Tjóðveldi í?

Helgi Abrahamsen

Leygardagin setti eg meg við áhuga at lurta eftir f o r m a n s -røðuni, sum Høgni Hoy-dal, formaður í Tjóðveldi, helt á flokstinginum í Hósvík. Røðan varð stroymd beinleiðis á internetinum.

Eg roknaði við, at formansrøðan fór at siga frá onkrum áhugaverdum viðvíkjandi uppskotinum um nýggja fiskivinnuskipan, men har kom einki nýtt fram – tvørturímóti. Høgni gjørdi púra greitt, at tíðin sum uppskotið hevur verið til hoyringar, hevur ikki fingið hann at víkja ein tumma frá upprunaligu ætlanini, og tingfólkini fingur held-ur ikki langar teymar til at víkja frá settu kósini. Tey skulu atkvøða fyri uppskotinum, sum tað nú liggur.

Peika sosialistiska vegin

Høgni Hoydal segði í røðuni, at støðan nú er nakað tann sama, sum hon var fyri 100 árum síðani, tá 10 prosent av fólkinum áttu meira enn hini 90 prosentini áttu tilsamans. Tað sá hann sum ein trupulleika, ið vit áttu at gera nakað við.

Eisini formaðurin í aðalstjórnini í Tjóðveldi, Petur í Gong, er endur-givin í miðlunum fyri at hava víst á sama trupulleikan. Hann kundi ynskt sær, at vit áttu fleiri góðar fólksins sosialistar í Føroyum – “kanska ein sum Che!” skal hann hava sagt, við tilvísing til komm-unistisku loysnina á Kuba sum fyrimynd fyri Føroyar.

Øll blivu ríkar

Men hvørjir vóru hesir ríkmenn-inir, sum fyri 100 árum síðani áttu líka nógv sum restin av før-oykska fólkinum tilsamans? Føroy-ingar høvdu tá livað í bóndasam-felagnum í øldir. Landið hevði einahandil, bátsband og aðrar bindingar, sum forðaðu menningini

av samfelagnum. Men hetta broytt-ist, tá samfelagið flutti seg yvir í slupptíðina.

Rætt er tað, at teir sum áttu handlar og skip blivu ríkir, men orsaka av teirra virkseimi og ríki-dømi bleiv vanligi føroyingurin eisini nógv ríkar, og flestu keyp-menninir vóru ikki múgvandi menn, tá teir vórðu lagdir í grøvina. Tað gekk upp og tað gekk eisini niður hjá teimum, men teir fingur broytt samfelagið, og hesum fekk øll tjóðin gangn av.

Og júst hetta er drívmegin í einum samfelag, sum byggir á fríu marknaðarkreftirnar. Møguleikin at vinna nøkur eyka oyru við dugnaskapi, skal fáa fólk at skapa nakað meira. Men nú skilji eg, at Tjóðveldi við reglunum um “anti-trust” vil gera Føroyar til eitt plan-stýrt sosialistiskt samfelag, har eingin má eiga meira enn nakar annar.

Nógv er broytt

Samfelagið í dag er ikki sum tað var

fyri 100 árum síðani. Vit hava fing-ið ein almennan arbeidsmarkna, sum er livibreyð hjá mongum fól-kum serliga í Suðurstreymoy. Men soleiðis er ikki allastaðni í landinum. Í stórum parti av Føroyalandi eru fá almenn arbeids-pláss, og fólk ið á hesum støðum livir av tí, sum “tey ríku” skapa. Hetta skilja fakfeløgini á hesum plássum, og tí hava tey ávarað ímóti ætlanini hjá landsstýrinum. Men formaðurin í aðalstjórn Tjóðveldis kallar hetta “Stockholmsyndromið” (uppkallað eftir gíslum, sum fóru í part við ránsmonnunum, ið høvdu rænt teir). - Vorðið sum mynd at brúka á fundi hjá einum flokki, ið tosar um at “standa á egnum bein-um”. Tey sum skapa nakað í Før-oyum verða samanborin við ráns-menn, og arbeidsfólk teirra eru gíslar.

Kvöldið fyri sum hesi orðini fullu á flokstingi hjá Tjóðveldi, boðaði meirilutin í Tórshavnar Býráð (har Tjóðveldi er størsti flokkur) frá, at meirilutin kann ikki góðtaka, at

løgtingið ætlar at flyta almennar stovnar og harvið arbeidsplass úr høvuðsstaðnum. Og dagin eftir flokstingið boðar borgarstjórin í Havn frá, at nú skal flogvøllur gerast á Glyvursnesi. Tað merkir, at eitt av stóru almennu arbeidsplassunum uttanfyri høvuðsstaðin skal flytast til Havnar.

Eg skilji væl, at eitt býráð roynir at verja áhugamálini innanfyri sín egna bøgard, men okkurt skulu fólk gera uttanfyri henda sama bøgardin. Tað ber ikki til at steingja privatu arbeidsplassini úti um landið og samtíðis halda fast við, at øll almenn arbeidsplass skulu vera í Havn. Sjálvur havi eg als ikki ilt av, at flestu almennu arbeidsplassini eru í Havn, men tað krevur, at nógv privat arbeidsplass eru aðrastaðni í landinum.

Verani fiskivinnuskipan hevur tørv á ábótum, men “antitrust” er ikki rætta loysnin.

Kvinna í neyð í køldum húsum

Birgith Clementsen

Eg møtti eini neyðstaddari kvinnu, ið hevði mist alt vegna eldibrand í íbúðini hjá henni. Hon stóð har á gøtuni og átti bert klæðini, hon var í, og hon fekk onga hjálpa bjóðaða, hvørki frá útleigaranum ella Trygd. Hon fór síðan til kommununa, og tá bleiv hon avvíst frá sosialu deild. Seinni fekk hon tó fatur á borgarstjóranum, ið var Heðin

Mortensen. Hann setti alt í sving og gav henni eini lítil hús, ið akkurát vóru blivin ledig, men skjótt var alt uppsteðgað vegna umvælingarnar av húsinum. Í vennaðild eydnaðist at sleppa undir tak, tá hon fekk eini elligomul hús úti á bygd við ongum varma og ongum nøkrum – hon fekk ein blásiovn at brúa til varma.

Hon fekk tó eisini váttað frá nýggja borgarstjórnum í Tórshavnar kommunu, at hon hevði fingið lítlu

húsin. Tey skulu bert gerast í stand og klár at flyta inn í. Tað bleiv tó ein longri søga, og ein enn longri biðitíð. Tey, hon skuldi hava kontakt við á sosialu deild og aðrastaðni í kommununi, høvdu ymsar frásagnir um húsin, nær tey vórðu klár, at tey móguliga skuldu seljast, brótast niður, byggjast av nýggjum o. s. f. men at hon annars hevði fingið húsinin at fara í. Hesa køldu húsin, hom situr í úti á

bygd, sleppur hon ikki at vera í so leigi, men enn situr hon har køld, fær nóg illa hildið seg reina og gjørt mat, og tað veit alt tað sosiala verkið í Tórshavnar kommunu, og enn fær hon bert at vita, tá hon søkjur kontakt, at tey fáa einki gjørt og vita einki. Kvinnan er havnarborgar, betalur skatt til kommunnuna. Tó lata tey ein neyðstaddan borgara sita í olmussu úti á bygd, kalda og sjúka í neyð. Hvat ger, og hvat hugsar sosial

deildin í Tórshavnar kommunu? Eiga tey ikki at bjarga einum neyðstaddum borgara? Hendan søgan byrjaði áðrenn jól, men enn situr kvinnan í neyð í einum ísakøldum húsum uti á bygd og veit hvørki út ella inn. Hetta hendur í ulondum, ikki í Føroyum, ella? p.s. Hvar er vælferðsamfelagið Føroyar?